

Elämän värit -peli

TIETOKORTIT LAPSI SUOMESSA

Socca

Pääkaupunkiseudun
sosiaalialan osaamiskeskus

LAPSI SUOMESSA -TIETOKORTIT ELÄMÄN VÄRIT -TOIMINTAMALLIN TUKENA

Tietokortteja voi hyödyntää osana [Elämän värät -toimintamallia](#) ryhmissä ja yksilötyössä maahan muuttaneiden vanhempien kanssa. Ne tarjoavat syventävää tutkimusperustaista tietoa positiivisesta kasvatuksesta ja vanhemmuudesta.

- Tietokorteilla voi rikastaa keskusteluja uusilla näkökulmilla. Tärkeintä on pohtia yhdessä mitä asiat tarkoittavat kunkin perheen arjessa.
- Tietokortit sisältävät samoja teemoja kuin Elämän värät -pelin keskustelukortit.
- Tietokortteja voi käyttää pelatessa, niistä voi pysähtyä keskustelemaan ennen pelihetkeä tai sen jälkeen.
- [Elämän värät- ohjaajan opas](#) kertoo, miten kortteja voi käyttää ryhmässä. Tietokortteja voi myös käyttää itsenäisesti omana työkalunaan.
- Lapsi Suomessa -tietokorteissa on myös kotona lasten kanssa kokeiltavia tehtäviä.

SISÄLLYS TEEMOITTAIN

- Positiivinen vanhemmuus ja myönteinen vuorovaikutus
- Positiivisen kasvatuksen keinoja
- Vanhempana nuorelle kahden kulttuurin välissä
- Vanhemmuus avioerotilanteessa
- Lähteet

Positiivinen vanhemmuus ja myönteinen vuorovaikutus

MITÄ LAPSET TARVITSEVAT VANHEMMILTA JA MIKÄ KASVATUKSESSA ON TÄRKEÄÄ?

MYÖNTEISTÄ
VUOROVAIKUTUSTA

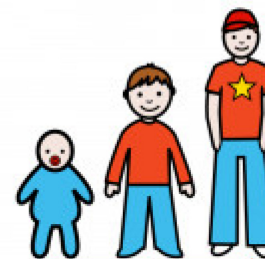

OPETTAA JA
AUTTAA

POSITIIVINEN
VANHEMMUUS

HOIVAA JA
HUOLEHTII

HUOMIO LAPSEN IÄN JA
MITÄ LAPSITARVITSEE

NÄKEE HYVÄN,
PALKITSEE JA
KEHUU

OSOITTA
RAKKAUTTA

ASETTAA RAJOJA
KYLÄ / EI

(Lonczak 2019)

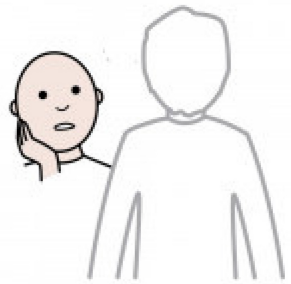
Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC, muokkaus Papunet, Kuvako / Sari Kivimäki, Johanna Eskeline & Kuvako

POSITIIVISEN VANHEMMUUDEN HYÖTYJÄ

- Lapsi selviytyy paremmin elämässä (Siegel & Hartzell 2014, Brooks, 2005), vaikka perheessä olisi huolia ja stressiä (Pettit, Bates and Dodge 2006).
- Lisää luottamusta ja läheisyyttä nuoren kanssa (Alitolppa-Niitamo & Leinonen 2013).
- Vahvistaa itsetuntoa ja tunteiden hallintaa lisää sosiaalisia taitoja, tulevaisuuden uskoa ja luovuutta (Siegel & Hartzell 2014, Brooks 2005).
- Parantaa koulumenestystä (Pettit, Bates and Dodge 1997).
- Lapsi tottelee paremmin (Baylin & Hughes 2012).

MIKÄ KASVATUKSESSA ON TÄRKEÄÄ? –myönteinen vuorovaikutus

**Läsnäolo
tässä ja nyt**

**Yhteys
lapsen:
kuunnellaan
lapsen
ajatuksia**

**Empatia:
ymmärretään
lapsen
tunteita**

**Selittäminen
ja keskustelu**

**Elämisen ilo:
yhdessä
hassuttelu on
tärkeää.**

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Paxtoncrafts Charitable Trust, Sclera & Sergio Palao / ARASAAC, muokkaus Papunet

MIKÄ KASVATUKSESSA ON TÄRKEÄÄ? – leikkiminen yhdessä

Leikkiminen yhdessä vanhemman kanssa parantaa vanhemman ja lapsen suhdetta.

Yhteinen leikki auttaa lasta löytämään ystäviä ja tukee elämänmuutoksissa. Lapset käyttäytyvät paremmin, mikäli heidän kanssaan on leikitty.

Leikki voi auttaa lasta tekemään asioita: esimerkiksi pukemaan, syömään tai pesemään hampaat.

Leikin avulla lapsi oppii uusia asioita ja selviytyy ongelmista. (Cohen 2002)

KOKEILE KOTONA

Millainen olisi mukava hetki yhdessä nuoren kanssa?

Leikkihetki lapsen kanssa

- Sovi lapsen kanssa säännöllinen leikkiaika
- Ole läsnä vain lapselle ilman keskeytyksiä
- Lapsi saa päättää mitä tehdään
- Vanhempi on kiinnostunut: kannustaa ja hellii lasta
- Monilapsissa perheissä lapset voivat asettua jonoon, jossa jokainen saa leikkiä omalla vuorollaan vanhemman kanssa.

MITÄ HALUAT ANTAA LAPSELLESI OMASTA KULTTUURISTASI?

Lapsen paikka kahden kulttuurin välissä voi tuntua hänestä joskus vaikealta. Silloin tarvitaan vanhempien tukea.

Lapsi tarvitsee tietoa ja tukea, että hän voi olla ylpeä omasta kulttuuristaan.

Lapselle voi olla vaikeaa liittää uusia kokemuksia vanhempien kulttuuriin.

Lapselle on tärkeää tunne, että hän kuuluu johonkin. Lapsi tarvitsee konkreettisia asioita, jotka yhdistävät hänet samasta kulttuurista tuleviin.

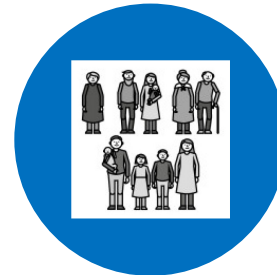
[\(Väestöliitto – Maahanmuutto ja perhe\)](#)

MITÄ HYVÄÄ MONIKULTTUURISUUDESSA VOI OLLA?

On hyvä muistaa, että kulttuuriset käsitykset ovat muuttuvia ja muokkautuvat uudessa elämäntilanteessa.

Vanhempi voi valita hyviä asioita sekä vanhasta että uudesta kulttuurista.

On rikkaus, kun lapsi oppii näkemään asioita erilaisista näkökulmista ja oppii useita kieliä.

Vanhemman kannattaa myös kertoa lapselle perinteistä, suvusta ja historiasta sekä noudattaa itselle tärkeitä uskonnollisia tapoja ja rituaaleja.

Lapsi omaksuu näin oman "kolmannen kulttuurin".

(Lähteenmäki 2004; Benjamin 2014)

VOIT KOKEILLA KOTONA

Oman kotimaani kulttuuriperinne

Mitä loruja, lauluja, runoja tai sananlaskuja voit opettaa lapsellesi?

Millaisen kirjan voit lukea lapsellesi omasta kotimaastasi?

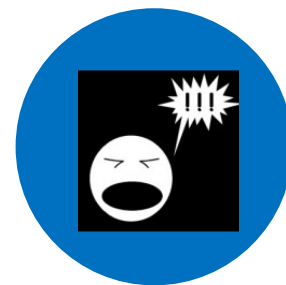
Positiivisen kasvatuksen keinoja

MILLOIN LASTENKASVATUS AIHEUTTAA KOTONA RIITOJA?

Toiseen maahan muuttamisen myötä oma vanhemmuus ja tavat kasvattaa joutuvat muutokseen. Samanlainen kasvatustapa ei aina toimi uudessa maassa.

(Alitolppa –Niitamo 2005)

Miksi tulee ongelmia?

- vanhempi ei toimi aina samalla tavalla
- puolisoitten välillä on erimielisyyksiä kasvatukseen liittyvissä asioissa
- vanhempi hermostuu itse
- lapsen ja vanhemman välinen yhteys ei ole kunnossa
- lapsi ei saa riittävästi huomioita
- lapsella on tukea vaativia erityispuolia

(Korhonen & Holopainen 2015)

MINKÄLAISIA RANGAISTUKSIA VOI KÄYTTÄÄ?

Suomessa lasten ruumiillinen kuritus on kielletty laissa. Lasta ei saa esimerkiksi lyödä eikä tukistaa. ([Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta](#))

Ohjaus, joka tapahtuu hellällä keskustelulla tuottaa paljon parempia tuloksia, kun jyrkkä kieltäminen tai rangaistukset (Knost 2013).

Kova kuri tai lyöminen
Liittyvät lapsen
masentuneisuuteen
ja käyttäytymisen
ongelmiin.

Rangaistukset lisäävät
huonommuuden ja
arvottomuuden
tunnetta. (Cohen 2002.)

Rankaiseminen voi lisätä
kapinaa vanhempia kohtaan
(Nelsen, 2006).

MITÄ VOI TEHDÄ, JOS LAPSI EI TOTTELE? 1. – POSITIIVISEN KASVATUKSEN KEINOJA

Vihreällä alueella olevia keinoja voi käyttää paljon kodin arjessa, keltaisella alueella olevia tarpeen mukaan ja punaisella alueella olevia keinoja vain harkiten.

MITÄ VOI TEHDÄ, JOS LAPSI EI

TOTTELE? 2. - KEHU & PALKITSE, ANNA HYVÄÄ PALAUTETTA

Lapselle opetetaan hyvää käytöstä, kun huomaa lapsen hyvät teot.

Lapsen itsetunto vahvistuu, kun häntä kehuaan hyvästä käytöksestä. Lapsi oppii pitämään itseään hyvänä.

(Mackonochie 2004.)

Miten huomaan lapseni hyvää käytöstä?

Miten annan myönteistä palautetta?:

- Anna palaute heti
- Kerro tarkasti mihin olet tyytyväinen
- Älä kehu ja moiti yhtäaikaan
- Kehu myös yrittämisestä

(Korhonen & Holopainen 2015)

MITÄ VOI TEHDÄ, JOS LAPSI EI TOTTELE? 3.

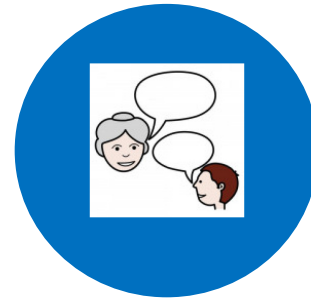
-KESKUSTELE JA OPETA & KERRO TUNTEISTA

Auta lasta ajattelemaan, eikä vain tottelemaan. Ota lapsi mukaan päättämään.

Vanhemman tehtävä on **opettaa uusia taitoja** ja auttaa ratkaisemaan ongelmia.

Tunteista puhuminen on tärkeää.

Keskustele yhdessä miten olisi parempi tapa toimia. **Selitä rauhassa** miksi sinusta käytös oli väärin ja kuuntele lasta.

(Cohen 2002)

MITÄ VOITEHDÄ, JOS LAPSI EITOTTELE? 4.

- SELKEÄT RAJAT

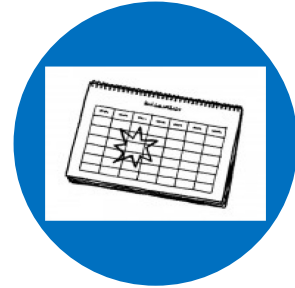

Selkeät säännöt auttavat vanhempia toimimaan aina samalla tavalla.

Säännöt pitää olla yhteiset koko perheelle ja sopia lapsen iälle. Sääntöjä ei kannata olla liikaa.

On tärkeää, että kaikki perheenjäsenet pitävät kiinni samoista säännöistä.

Kun olet asettanut säännöt, pysy niissä joka päivä, vaikka lapsi yrittää rikkoa sääntöjä. Älä anna periksi.

Joskus vanhemmat antavat lapselle periksi, koska pelkäävät, että lapsi itkee tai suuttuu.

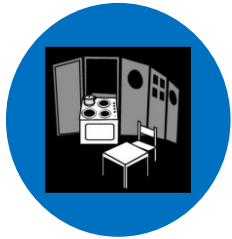
(Cohen 2002 & Mackonochie 2004)

MITÄ VOI TEHDÄ, JOS LAPSI EITOTTELE? 5.

- ENNAKOI, ÄLÄ HUOMAA, PUHUTTELE

Ennakointi :

mietitään tilanteita, joissa voi syntyä ongelmia.

Tilanteiden ennaltaehkäisy:

vältetään tilanteita, joiden tiedetään aiheuttavan huonoa käytöstä. (Siegel & Hartzell 2014; Mackonochie 2004.)

Lapsen huonoa käytöstä **ei tarvitse huomata silloin, kun huonoon käytökseen ei ole pakko puuttua.**

Lasta kannattaa heti kehua, kun lapsi toimii hyvin.

Puhuttelu: Istu lapsen viereen ja kerro mistä et pidä ja miten toivot lapsen käyttäytyvän.

Anna vaihtoehtoja:
"Laitatko sinisen vai punaisen paidan?" (Korhonen & Holopainen 2015)

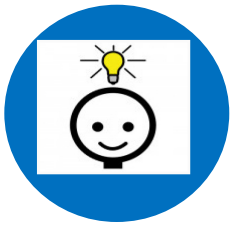
MITÄ VOI TEHDÄ, JOS LAPSI EI TOTTELE? 6.

-LUONNOLLISET SEURAAMUKSET, ETUOIKEUDEN MENETYS JA AIKALISÄ

Luonnolliset seuraamukset:

lapsi voi itse huomata mitä tapahtuu, jos ei tottele.

Esimerkiksi vaatteet kastuvat vesilammikossa ja täytyy lähteä sisälle.

Väliaikainen etuoikeuden menetys: Jos lapsi ei toimi sääntöjen mukaan muutetaan sääntöjä.

Esimerkiksi, jos lapsi ei tule kotiin ajoissa, pitää seuraavalla kerralla tulla aikaisemmin kotiin.

Etuoikeuden menetys ei saa liittyä lapsen hoitoon, ruokaan tai uneen.

Aikalisä: lapsi rauhoittuu hetken turvallisessa paikassa.

Vanhempi näkee lapsen koko ajan.

Aikalisä ei ole rangaistus. Sen tavoitteena on auttaa lasta rauhoittumaan ja miettimään omaa käytöstä.

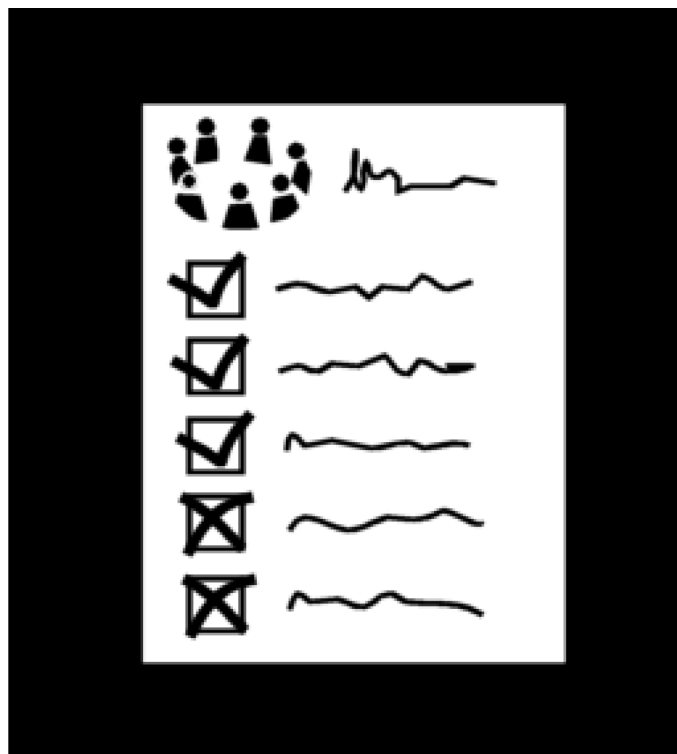

KOKEILE KOTONA PALKITSEMISTA

- Sopikaa millaisesta käytöksestä saa palkinnon. On hyvä harjoitella yhtä asiaa kerrallaan ja asian tulee olla riittävän helppo.
- Lapsi voi harjoitella oikein toimimista.
- Esimerkiksi päiväkotikäiselle voi antaa tarran hyvästä käytöksestä. Sovitusta määrästä tarroja saa jotain mukavaa.

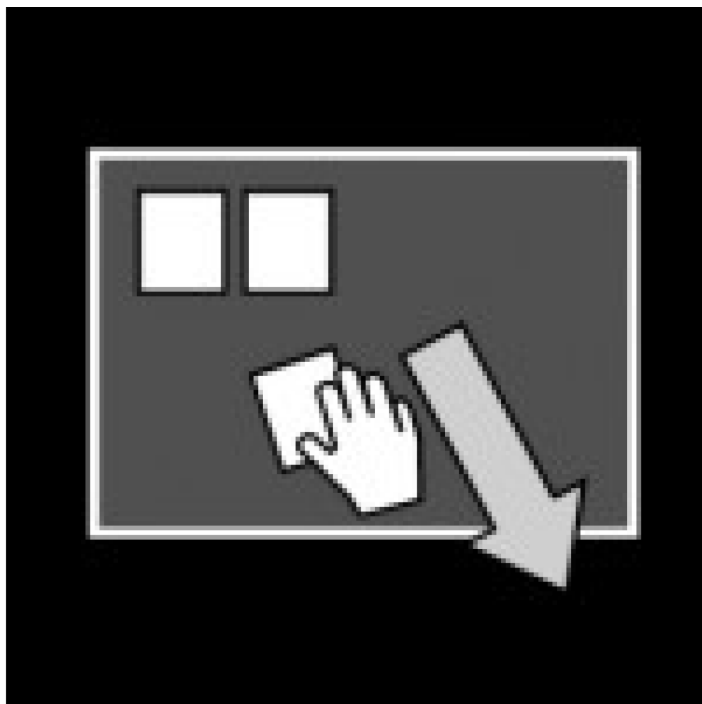
KOKEILE KOTONA KODIN SÄÄNNÖT

- Laatikaa kotiin 5-10 sääntöä, joita ei saa ikinä rikkoa.
- Selkeät säännöt auttavat aikuista toimimaan aina samalla tavalla ja luovat turvallisuuden tunnetta. Tee sääntöjä yhdessä lapsen kanssa.
- Esimerkiksi
" Lyöminen on kiellettyä"

(Cohen 2002)

KOKEILE KOTONA KODIN HUONEENTAULU

- Millainen voisi olla teidän **kodin huoneentaulu**? Esimerkiksi:
  - 1) Meillä leikitään joka päivä
  - 2) Kännykät pois klo 20
  - 3)

YHTEENVETO

–POSITIIVISEN KASVATUKSEN KEINOT KÄYTTÖÖN

1. Oma rauhallisuus	Hengitä syvään ja rauhoitu.
2. Ymmärrys	Pysähdy ja mieti, mistä on kyse.
3. Ennakointi	Huolehdi arjen rutiineista ja tee yhdessä lasten kanssa säännöt
4. Tunnista omia tunteita ja tapoja toimia	Pysähdy hetkeksi ja huomaa miten itse toimit. Päätä toimia eri tavalla.
5. Oma hyvinvointi	Pidä huolta omasta jaksamisestasi.
6. Puhe ja hellyys	Pidä lasta sylissä ja puhu tunteista.
7. Toisen aikuisen tuki	Pyydä apua & puhu puolison ja ystävien kanssa.
8. Empatia itseä kohtaan	Aikuinen voi pyytää lapselta anteeksi.

OLITKO ERILAINEN VANHEMPI KUIN VANHEMPASI OLIVAT?

Oma lapsuus vaikuttaa siihen millainen äiti tai isä olet lapsellesi. On tärkeää ymmärtää omaa lapsuutta, ettei tee samoja virheitä kuin oma äiti tai isä. (Siegel & Hartzell 2014)

Vanhempien kannattaa pohtia omia lapsuuden kokemuksia. Miten minun kanssani oltiin? Miten minua kasvatettiin? Miten olen voinut näyttää tunteitani ja miten riitoja käsiteltiin? ([Ensi- ja turvakotien liitto 2016](#))

Kaikki voivat olla hyviä vanhempia. Tärkeää on ymmärtää omia lapsuuden kokemuksia, rakentaa hyvä suhde omaan lapseen ja tehdä yhdessä mukavia asioita.

(Siegel & Hartzell 2014)

Vanhempana nuorelle kahden kulttuurin välissä

MILLAISIA OHJEITA ANTAISIT MURROSIKÄISTEN NUORTEN VANHEMMILLE? 1– vinkkejä nuorten vanhemmille

Murrosiässä lapsen on etsittävä uudenlainen suhde itseensä ja vanhempiinsa. Myös vanhemman rooli muuttuu. Nuoren uhma on kehityksen kannalta tärkeää.

- Pidä yllä **puheyhteyttä** nuoreen.
- Nuori tarvitsee aikuisen läsnäoloa. Varaa joka viikko **yhteistä mukavaa aikaa** nuoren kanssa.

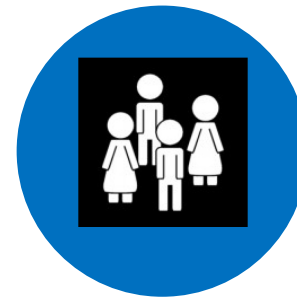
- Sopikaa yhdessä **säännöt**, joista pidetään kiinni. Rajat ovat tärkeitä.
- **Ole kiinnostunut nuoren asioista:** harrastuksista ja ystävistä. Nuori tarvitsee ikäisiään ystäviä.

(Mukailten Myllyviita 2016)

MILLAISIA OHJEITA ANTAISIT MURROSIKÄISTEN NUORTEN VANHEMMILLE? 2– vinkkejä nuorten vanhemmille

- Anna **positiivista palautetta** nuoren persoonasta, taidoista ja ulkonäöstä. Kehu myös kotitöihin osallistumisesta.
- Kerro nuorelle, että **rakastat** häntä ja hän on tärkeä. Mieti usein mitä asioita lapsessasi arvostat.
- **Tue nuorta**. Anna nuoren pohtia ja löytää ratkaisuja itse. Ole empaattinen, jos nuori pettyy.

- Anna nuorelle henkistä ja fyysistä **tilaa kokeilla ja oppia**.
- **Pidä huolta omasta jaksamisestasi**. Huumorintaju ja rauhoittuminen auttaa.
- Vanhemmalla on oikeus pyytää apua ystäviltä tai ammattilaisilta.

(Mukaiillen Myllyviita 2016)

MITEN KANNUSTAT YKSINÄISTÄ LASTA?

Koululaisista jopa 10-20% kokee olevansa yksinäinen. Yksinäisyydellä voi olla pitkäkestoisia vaikutuksia nuoren elämään.

Aikuisen on tärkeä tunnistaa lapsen paha olo. Kysellä ja välittää siitä, kenen kanssa lapsi viettää aikaa, mitä hän tekee kavereiden kanssa ja onko hänellä hyvä olla.

Lapsen kannustaminen ja kehuminen tukee itsetuntoa.

Lapsi tarvitsee myös tilaa ja liika rajoittaminen voi vaikeuttaa kavereiden ja ystävyysuhteiden saamista.

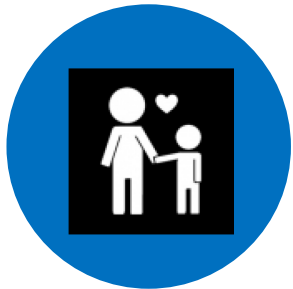
Yksinäisyyttä vähentäviä vinkkejä:

Vanhempien kannattaa keskustella opettajan kanssa.

Etsikää uusi harrastus tai kerho, menkää uusiin tilanteisiin ja paikkoihin yhdessä ja harjoitelkaa yhdessä toisiin tutustumista, kutsukaa luokkakavereita kylään.

(Junttila 2015)

HUOMAATKO, JOS LAPSELLASI ON PAHA OLLA?

Hyvä suhde lapseen auttaa vanhempaa tunnistamaan, jos lapsella on paha olla tai hänellä on huolia. Joskus nuoren on kuitenkin vaikea puhua ongelmista vanhemmille.

Yhteinen aika lapsen kanssa on tärkeää, että voi kuunnella ja keskustella asioista.

Vanhempien avun etsiminen on tärkeää. Se osoittaa taitoa selviytyä haastavasta tilanteesta.

Esimerkiksi

www.mielenterveystalo.fi

sivustolta voi hakea apua pahaan oloon. (Junttila 2015.)

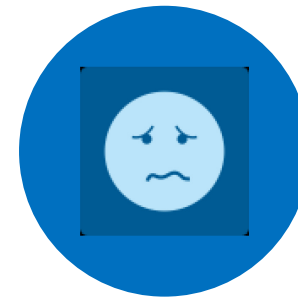
Esimerkkisyyttä milloin on syytä hakea apua pahaan oloon:

- Ahdistaa ja tuntuu pahalta koko ajan
- Olo ei tunnu turvalliselta
- Tappeluita on koko ajan
- Ei jaksaa keskittyä kouluun ja koulu kärsii
- Mikään ei tunnu miltään
- Nukkuminen on vaikeaa (nuortenmielenterveystalo.fi)

SAAKO LAPSELLA OLLA SALAISUUKSIA?

Vanhemmalla ei ole oikeutta tutkia lapsen asioita salaa, esimerkiksi puhelimen viestejä tai päiväkirjaa. "Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton" ([Suomen perustuslaki](#) 10 §).

Lapsi voi olla pelokas, aggressiivinen tai hiljainen, jos hänellä on isoja ja pelottavia salaisuuksia. Pienen lapsen leikki ei ole iloista vaan leikit ovat rajuja.

Lapsen salaisuudet voivat merkitä positiivista oman rajan ja yksityisyyden hakemista.

Myönteinen vuorovaikutus ja yhteys lapseen auttaa lasta kertomaan vanhemmalleen hyvistä ja pahoista asioista.

([Psykologi Mari Rautiainen](#) 2011 YLEAreenan Perheenaika ohjelmassa.)

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sclera; Sclera, muokkaus Ritva Hämäläinen Savas; Sergio Palao / ARASAAC, muokkaus Papunet

MITKÄ OVAT HYVÄT KOTIINTULOAJAT?

(Tikkanen & Härkönen 2010 & [Väestöliitto – Maahanmuutto ja perhe](#))

Murrosiässä nuori alkaa irtaantua vanhemmistaan ja viettää paljon aikaa ystävien kanssa.

Vanhemman tehtävänä on huolehtia kotiintuloajoista. Lapselle tulee turvata kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito ([Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta](#), 1 §). Tutkimuksissa nuoret ovat myös toivoneet vanhempien asettavan ja valvovan kotiintuloaikoja.

Sovi yhdessä nuoren kanssa, milloin hän tulee kotiin. Tällöin hän sitoutuu noudattamaan kotiintulo-aikoja paremmin. On tärkeää myös luottaa nuoreen. Tärkeintä on tietää missä lapsi on ja kenen kanssa.

Lapsen kaverien vanhempien kanssa kannattaa sopia yhdessä kotiintuloajoista. Järkevän kotiintuloajan päättämiseen vaikuttaa myös unentarve, joka on noin 9 tuntia murrosikäisellä.

SAAKO LAPSI VIETTÄÄ AIKAANSA YKSIN?

Suomen laissa ei määritellä, milloin lapsen voi jättää yksin kotiin. Ala-asteikäisen lapsen ei ole suositeltavaa viettää pitkiä aikoja kotona yksin.

Lapsen kanssa voi keskustella, kuinka pitkään hän kykenee viettämään yksin kotona ja minkälaiset asiat häntä mietityttävät yksin ollessaan. Jos lapsi pelkää yksin kotona, hän ei ole siihen vielä valmis.

Kouluikäinen lapsi voi harjoitella yksinoloa. Tällöin yhdessä on suunniteltava myös miten lapsi toimii hätätilanteissa. Yhdessä kannattaa tehdä säännöt mitä kotona yksinollessa saa tehdä. Vanhemman on hyvä olla tavoitettavissa puhelimitse.

Murrosikäistä ei myöskään ole hyvä jättää kotiin pitkäksi aikaa.

([Mannerheimin lastensuojeluliitto](#) 2018)

KENEN TEHTÄVÄ ON KERTOAA NUORELLE SEKSISTÄ JA EHKÄISYSTÄ?

([Mannerheimin lastensuojeluliitto](#) 2020 & [SOSPED Vigor-hanke](#)
[seksuaalioikeudet](#) & [THL a](#) [THL b](#) 2020)

Kaikkia ihmisiä maailmassa sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntauksesta tai terveydentilasta riippumatta koskevat **seksuaalioikeudet** :

- jokaisella on oikeus päättää omasta seksuaalisuudesta. Ketään ei saa syrjiä seksuaalisen suuntautumisen takia.
- seksuaaliterveyteen, palveluihin ja tietoon
- jokaisella on päättää omasta kehosta, turvalliseen seksielämään ja tulla suojelluksi. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on rikos.

Suomessa seksuaalikasvatus on osa koulun opetussuunnitelmaa ja kuuluu kaikille lapsille ja nuorille. Seksuaalikasvatuksessa ei koskaan opeteta seksiä.

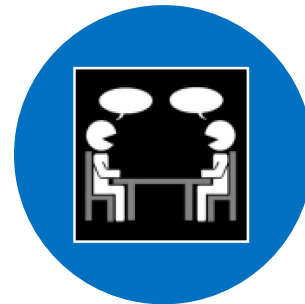
Myös vanhempien on tärkeää keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Nuorten on tärkeää saada oikeaa tietoa. On tärkeää kertoa ihmissuhteista ja tunteista, kuinka keho toimii ja miten suojautua taudeilta tai miten sanoa EI.

SINULLE SELVIÄÄ, ETTÄ LAPSESI ON JUONUT ALKOHOLIA - MITÄ TEET? 1

Suomen alkoholilain mukaan alkoholin myyminen, välittäminen ja mainostaminen alle 18 -vuotiaalle on kielletty. ([Alkoholilaki](#) 37 § ja 50 §) Suomessa huumausaineen hallussapito ja käyttö on kielletty ([Huumausainelaki](#) 5 §).

Jos lapsi saapuu humalassa kotiin, vanhempien tulisi tarkistaa hänen kuntonsa ja laittaa hänet nukkumaan. Yleensä tilanteesta kannattaa keskustella vasta aamulla.

Anna nuorelle mahdollisuus kertoa itse, mitä tapahtui. Pohtikaa tilannetta yhdessä ja sopikaa pelisäännöistä.

On tärkeää, että nuori uskaltaa aina tulla kotiin, vaikka olisi päihtynyt. ([Mannerheimin lastensuojeluliitto](#) 2020b & Tikkanen & Härkönen 2010.)

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sclera

SINULLE SELVIÄÄ, ETTÄ LAPSESI ON JUONUT ALKOHOLIA - MITÄ TEET? 2

Keinoja nuoren kanssa:

- tunne nuoren ystävät
- ole itse positiivinen roolimalli
- kerro päihteiden haitoista nuorelle ja kommunikoi avoimesti päihteistä
- aseta rajoja, pidä kiinni kotiintuloajoista
- **luo kannustava ja lämmin suhde nuoreen**

(Partnership for Drug-free Kids; PDK, 2014)

ONKO LAPSEN PUOLISON OLTAVA OMASTA KULTTUURISTA?

Tutkimuksessa on tullut esille, että vieraskieliset nuoret eivät nähneet tulevan kumppanin taustaa itselleen tärkeänä kriteerinä kumppania valitessa. Nuoret pitivät kumppaninvalintaa yksityisenä asiana. Nuoret pyrkivät säilyttämään luottamuksen vanhempiinsa, mutta toisaalta eivät halua kertoa vanhemmilleen kaikkea ja pelkäävät aloittaa keskustelua

Suomessa jokainen saa itse päättää kumppanistaan, naimisiinmenosta ja perheenperustamisesta ([SOSPED Vigor –hanke seksuaalioikeudet](#) & [THL 2020b](#)).

Suomessa on periaatteena, että mies ja nainen perustavat perheen vapaaehtoisesti. Tärkeää on puolisoiden oma valinta ja keskinäinen rakkaus. ([Kanerva 2010, 21.](#))

Socca aiheesta. ([Leinonen 2013.](#))

Pääkaupunkiseudun
sosiaalialan osaamiskeskus

SAAVATKO VANHEMMAT MÄÄRÄTÄ, MINKÄ AMMATIN LAPSI VALITSEE?

Jokaisella ihmisellä on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla

([Suomen perustuslaki](#), 18 §).

Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus ([Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta](#), 1 §).

Vanhemmat voivat kertoa lapselle omia mielipiteitään kouluttautumisesta ja keskustella näistä nuoren kanssa, mutta nuorta on tärkeää kannustaa tekemään oma valinta. Näin lapsi tuntee, että hän riittää vanhemmille sellaisena kuin on.

Korkeista odotuksista voi tulla lapsille kovia paineita, joihin he eivät välttämättä pysty vastaamaan (Säävälä 2011).

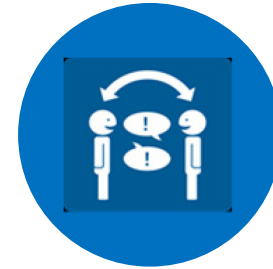
MISSÄ IÄSSÄ NUORI SAA SEURUSTELLA?

SUOJAIKÄRAJA: Yli 16 –vuotias ei saa olla seksuaalisessa kanssakäymisessä alle 16-vuotiaan kanssa (seksin harrastaminen, suutelu ja intiimi-alueiden hyväily). Kaikenlainen alle 16-vuotiaaseen kohdistuva seksuaalinen kanssakäyminen on rangaistavaa.

Kahden alle 16-vuotiaan seksi ja seurustelu ei ole rikos, jos osapuolten iässä ja kypsyydessä ei ole eroa ja seksuaalinen kanssakäyminen on yhdessä sovittua ([Suomen rikoslaki](#) 7§, 7a§ & [Jakobson](#) yms. 2018).

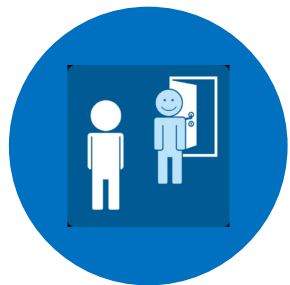
Seurustella saa yli 16-vuotias ja alle 16-vuotias, jos suhteeseen ei kuulu seksuaalisia tekoja (seksin harrastaminen, suutelu ja intiimi-alueiden hyväily ([SOSPED Vigor-hanke –Suojaikärajat](#))).

Seksuaalioikeuksiin kuuluu oikeus solmia ja purkaa ihmissuhteita. Suomessa on oikeus päättää haluaako seurustella ja kenen kanssa. Suhteiden tulee perustua keskinäiseen kunnioitukseen, vapaaehtoisuuteen ja tasa-arvoon. ([SOSPED Vigor-hanke Seksuaalioikeudet](#)).

SAAKO LAPSI MENNÄ KAVEREILLE YÖKYLÄÄN?

Jotta lapsesi menestyisi Suomessa paremmin, ei riitä, että hän käy pelkästään koulua. Lapsen olisi hyvä saada ikäisiään ystäviä. Jos hän on aina kotona, on vaikea luoda ystävyysuhteita. Ystävien kanssa oppii luottamusta itseensä ja toisiin. ([Sopu](#) 2020.)

Vieraskieliset nuoret toivoivat tutkimuksessa suomalaisten kavereiden tapaan mahdollisuutta yökyläillä. Siihen ei annettu omassa perheessä lupaa. Nuoret kokivat, että yökyläily olisi voinut avata enemmän suomalaista "arkea". ([Leinonen](#) 2013.)

Kyläpaikan aikuisten ja vanhempien kannattaa sopia yhdessä sääntöjä kylässä olemiselle ([Mannerheimin lastensuojeluliitto](#) 2018b).

MILLOIN ON OIKEA AIKA LAPSELLE MUUTTA A POIS KOTOA?

Aikuistumiseen kuuluu halu vastata itsestään ja elämästään. Suomessa nuoret irtaantuvat perheestään usein aikaisemmin kuin monissa muissa kulttuureissa. Vanhempia tarvitaan tukemaan nuoren itsenäistymistä ja luottaa hänen kykyynsä selvitä.

[\(Väestöliitto – Maahanmuutto ja perhe\)](#)

YHTEENVETO 1 – VANHEMPANA NUORELLE KAHDEN KULTTUURIN VÄLISSÄ

Kaikki vanhemmat kamppailevat lasten irtaantumiseen liittyvien kysymysten kanssa. On tavallista, että kaikilla nuorilla murrosikään liittyä paljon kapinaa ja vastustusta.

Maahan muuttanut nuori sopeutuu yhtä aikaa uuteen kulttuuriin ja rakentaa samalla oma identiteettiä: *"kuka minä olen?"*

Nuori voi haluta kokeilla rajojaan, hän kokeilee ehkä tupakanpolttoa tai päihteiden käyttöä, on myöhään ulkona. Nuori saattaa salata vanhemmiltaan asioita ja tekemisiään.

[\(Sopu 2020 & Väestöliitto – Maahanmuutto ja perhe\)](#)

YHTEENVETOA 2 – VANHEMPANA NUORELLE KAHDEN KULTTUURIN VÄLISSÄ

Vanhempana voi olla joskus vaikea ymmärtää murrosiässä olevaa nuorta. Oma nuoruus toisessa maassa on ollut ehkä aivan toisenlainen. Suomessa elämän arvot voivat olla hyvin erilaiset. Vanhempana saattaa pelottaa, että lapsi hylkää sinun kulttuurisi ja yhteisösi tai että perheesi maine kärsii yhteisössä.

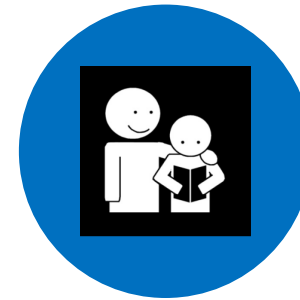
Keskustelut nuoren kanssa, omien arvojen esiin tuominen ja rajojen asettaminen yhdessä on tärkeää.

Vanhemmuus avioerotilanteessa

MIKÄ ON PARAS TAPA JAKAA VANHEMMUUTTA EROKILANTEISSA? 1

Yhteistyövanhemmuus on sitä, että vanhemmat huolehtivat yhdessä lapsesta. Vanhemmat eivät riitele lapsen läsnä ollessa. Arjen pelisäännöksiä sovitaan yhdessä. (Terävä & Böök 2019.)

Lapselle suhde molempiin vanhempiin on tärkeä. Lapsen ollessa paikalla ei kannata haukkua tai arvostella toista vanhempaa. ([Väestöliitto](#) 2020.)

Tarvitaan omien tunteiden työstämistä liittyen eroon ja joustavuutta (Kettunen 2019).

Lapsen hyvinvointi lisääntyy, jos vanhemmat kykenevät toimimaan yhteistyöhön (kts. Terävä & Böök 2019).

MIKÄ ON PARAS TAPA JAKAA VANHEMMUUTTA EROKILANTEISSA? 2

**Rinnakkais-
vanhemmuudessa**
molemmat vanhemmat
hoitavat lasta omalla
vuorollaan ja
kommunikoivat toistensa
kanssa vain pakollisissa
lapsen asioissa.

Vanhemmat voivat
esimerkiksi kirjoittaa
vihkoon lapsen asioita.

Ajatuksena on, että
on monta oikeaa
tapaa olla
vanhempi.

Tavoitteena on, että
lapsi voi olla ilman
riitoja molempien
vanhempien luona
ja vanhemmalta
toiselle siirrytään
joustavasti.

Lapsen
hyvinvointia
tukee
vanhempien
riitelyn
loppuminen
avioeron
jälkeen.

(Stahl, 2001)

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. (toim.) 2005. OLEMME MUUTTANEET Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu. [Saatavana](#)
- Baylin, J. & Hughes, D. 2012. Brain-Based Parenting : the Neuroscience of Caregiving for Healthy Attachment. Norton & Company.
- Benjamin, S. 2014. Kulttuuri-identiteetti -Merkitys kehitykselle ja kotoutumiselle. Teoksessa Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura. 2014. Kulttuuri-identiteetti & kasvatus. [Saatavana](#).
- Brooks R.B. (2005) The power of parenting. In: Goldstein S., Brooks R.B. (toim.) Handbook of resilience in children. Springer, Boston, MA.
- Cline, F., Fay, J., & Cline, F. 2006. Parenting teens with love and logic: Preparing adolescents for responsible adulthood. Colorado Springs, CO: Piñon Press.
- Cohen, L. 2002. Playful parenting. New York: Ballantine Books
- Ensi- ja turvakotien liitto. 2016. Kohti turvallista lapsuutta. Kannusta minut vahvaksi. [Saatavana](#).
- Jakobson, Sivenius & Hiekkänen. 2018. Kahden kulttuurin välissä – opas maahanmuuttajanuorille seurustelusta, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelma. [Saatavana](#).
- Junttila, N. 2015. Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Tammi.
- Juusola, M. 2017. Vahvaksi rakastetut lapset.
- Kanerva, M. (toim.) 2010. Pieni opas monikulttuurisille pareille. Koulutuskeskus Agricola. [Saatavana](#).
- Kettunen, M. 2019. Vanhempien kokemuksia yhteistyövanhemmuuden rakentumisesta. Teoksessa Hietanen, P. 2019. Yhteistyövanhemmuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja 4. [Saatavana](#)
- Knost, L.R. 2013. Two Thousand Kisses a Day – Gentle Parenting Through the Ages and Stages. A little Hearts

LÄHTEET

- Korhonen, S & Holopainen, L 2015. Vanhempana vahvemaksi- kohti myönteistä vuorovaikutusta. Kirja vanhemmuudesta ja sen tukemisesta. Jyväskylä: Grano Oy.
- Lastensuojelun keskusliitto. 2019. Hyvä kasvaa -vanhempien kokemuksia kannustavan kasvatuksen käytöstä. [Saatavilla](#)
- Leinonen, E. 2013. Perheen sukupolvisuhteet ja kotoutuminen nuorten näkökulmasta. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia. [Saatavilla](#).
- Lonczak, H. 2019. What is Positive Parenting? A Look at the Research and Benefits. [Saatavilla](#)
- Lähteenmäki, M. 2004. Monikulttuuristen lasten identiteetti. Teoksessa Elli Heikkilä (toim.) Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Web Reports No. 2 Siirtolaisuusinstituutti. [Saatavilla](#)
- Mackonochie, A. 2004. Uhmaikä. Leikki-ikäisen ongelmallinen käyttäytyminen. Helsinki: Perhemediat oy.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2020a. Seksuaalisuudesta puhuminen nuorelle. [Saatavilla](#).
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2020b. Nuori kiinnostuu alkoholista. [Saatavilla](#).
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018. Voiko lapsi olla yksin kotona? [Saatavilla](#).
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018b. Yökylässä. [Saatavilla](#).
- Myllyviita, K. 2016. Peace! - Selviytymisopas nuorten vanhemmille. Duodecim.
- Nelsen, J. (2006). Positive discipline. [Saatavilla](#)
- Partnership for Drug-free Kids (2014). Parenting practices: Help reduce the chances your child will develop a drug or alcohol problem. [Saatavilla](#)
- Pettit, G., Bates, J., & Dodge, K. 1997. Supportive parenting, ecological context, and children's adjustment: A seven-year longitudinal study. Child Development, 68(5), 908-923.
- Rautiainen, M. 2011. Yle Puheen Perheen aika: Onko aikuisella oikeus tutkia salaa lapsen salaisuuksia. [Saatavilla](#)

LÄHTEET

- Siegel, Daniel J ja Hartzell, Mary. 2014. Parenting from Inside Out. New York: A Tarcher Perigee Book
- Siegel, Daniel & Bryson, T. 2014. No-Drama Discipline. The whole-brain way to calm the chaos and nurture your child's developing mind. New York: Bantam Books.
- SÖPU. 2020. Mitä, jos lapseni ei toimi minun arvojeni mukaan. [Saatavilla](#).
- SÖSPED-säätiö. 2020. VIGOR-hanke: Seksuaalioikeudet. ppt- esitys. [Saatavilla](#).
- SÖSPED-säätiö. 2020. VIGOR-hanke: Suojaikärajat. ppt-esitys. [Saatavilla](#).
- Stahl, P. 2011. Parallel Parenting for High Conflict Families. [Saatavilla](#) (Luettu 5.1.2021)
- Säävälä, M. 2011. Perheet muuttoliikkeessä – Perustietoa maahan muuttaneiden kohtaamiseen. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 41/2011.
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2020a. Kulttuurisensitiivinen seksuaalikasvatus. [Saatavilla](#).
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2020b. Seksuaalioikeudet Suomessa. [Saatavilla](#).
- Terävä, Johanna & Bök, Marja Leena. 2019. Yhteistyövanhemmuus eron jälkeen- mitä, miksi ja miten? Teoksessa Hietanen, P. 2019. Yhteistyövanhemmuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja 4. [Saatavilla](#)
- Tikkanen, Pirjo & Härkönen, Pasi. 2010. Vauhdilla aikuisuuteen? Selviytymisopas Nuorten vanhemmille. [Saatavilla](#).
- Väestöliitto. 2020. Lapset ja ero. [Saatavilla](#).
- Väestöliitto. Maahanmuutto ja perhe. HELPPOA SUOMEA Kasvatusvihkonen selkosuomeksi muokattuna. [Saatavilla](#).